

Rapport 2022:1

Vad tyckte svenska folket om
FNL-demonstranter 1968?

Sören Holmberg
Richard Karlsson

Valforskningsprogrammet

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet

2022.04.29

www.gu.se/valforskningsprogrammet

Valforskningsprogrammets rapportserie

Sedan 1950-talet genomför Valforskningsprogrammet empiriska undersökningar om den svenska demokratis tillstånd och utveckling. Rapportserien är vår viktigaste publikationskanal för att bidra till samhällets kunskapsförsörjning på demokratiområdet. Målsättningen är att sprida fakta och forskningsresultat som rör val och väljarbeteende till en bred publik av forskare, studenter, journalister, politiker och allmänhet.

The SNES Program Report Series

Since the 1950s, Swedish National Election Studies Program conducts empirical research on the condition and development of the Swedish democracy. The Report Series is one of our main publication outlets. The aim is to publish facts and research results about elections and voting behavior to a broad audience of researchers, students, journalists, politicians and the public.

Citering:

Holmberg, Sören & Richard Karlsson (2022). Vad tyckte svenska folket om FNL-demonstranter 1968? Valforskningsprogrammets rapportserie 2022:1. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.

Redaktör för arbetsrapportserien:

Henrik Ekengren Oscarsson

Vad tyckte svenska folket om FNL-demonstranter 1968?

SÖREN HOLMBERG
RICHARD KARLSSON

Sammanfattning

I Valundersökningen 1968 användes en sympatitermometer för att mäta graden av uppskattning av sjuutton olika organisationer, grupper och partier. En grupp som ingick i studien var FNL-demonstranter (i Sverige). Resultaten visar tydligt att de, tillsammans med Vänsterpartiet Kommunisterna (VPK), var de klart minst populära. I alla olika sociala och politiska grupper, utom bland de fåtaliga VPK-väljarna, väckte FNL-demonstranterna mer antipatier än sympatier. Det blåste vänstervind i Sverige 1968, men FNL-demonstranter uppfattades som för långt ut till vänster. Det var inte populärt.

Abstract

In the 1968 Election Study (SNES), a sympathy thermometer was used for the first time to measure how much Swedish voters appreciated seventeen different organizations, groups, and political parties. Among them was NLF-demonstrators (in Sweden). NLF was sometimes called Viet Cong in USA. The results clearly shows that NLF-demonstrators, together with the Left Party Communists, were the least liked of the seventeen groups we measured in 1968. In all social and political segments of society, except among the few Left Party voters, NLF-demonstrators brought forward more antipathy than sympathy. Political winds in Sweden came from the left in 1968, but NLF-demonstrators were seen as to far out on the left. That was not popular.

Sommaren 1965 inträffade den första vietnamdemonstrationen i Sverige. Platsen var Hötorget i Stockholm. En paroll var ”USA måste lämna Vietnam”. I befrielsekriget/inbördeskriget i Vietnam stödde USA den styrande regimen i Sydvietnam mot gerillarörelsen FNL, som i sin tur hade stöd av Nordvietnam. Händelsen brukar ses som starten på FNL-rörelsen i Sverige.

De som initierade hötorgsdemonstrationen – Sköld Peter Matthis och Åsa Hallström – var aktiva i Clarté, en akademisk vänstergruppering. När de förenade FNL-grupperna (DFFG) bildades 1967, med så småningom lokalgrupper över hela landet, kom den fortsatt att betraktas som en rörelse på vänsterkanten – som gav ut Vietnambulletinen och anordnade FNL-demonstrationer.

Valet 1968 blev tydligt ett vänsterval. Socialdemokraterna fick för första och enda gången en majoritet i ett fredstida val.¹ I valundersökningen 1968 ledd av Bo Särilvik visade ideologimätningar ett svenskt folk mer till vänster än någonsin tidigare eller senare. Det blåste vänstervind 1968.²

Sympatitermometer

I detta opinionsklimat frågade 1968 års Valundersökning svenska väljare vad de tyckte om FNL-demonstranter. Den använda frågemetoden var en sympatitermometer med grader från -50 till +50. Ju högre positiv grad desto mer sympati. Förutom om FNL-demonstranter (i Sverige) frågades om sympatier för ytterligare sexton organisationer, grupper och partier. Vi kan se hur populära FNL-demonstranter var i ett jämförande perspektiv.

De svarande 1968 tyckte inte sympatitermometern var svår att hantera. Klara majoriteter hade åsikter om alla sjutton omfrågade organisationer/grupper. Mest åsikter hade man om Jordbrukarna, Socialdemokraterna, Nykterhetsrörelsen och Fackföreningarna – alla med sympati/antipati-svar kring 85 procent. Eller mer. Minst positiva/negativa åsikter hade svenska folket om De stora privata bankerna, Frikyrkorna, Arbetsgivarföreningen och Utländska arbetare i Sverige. I dessa fall var åsiktsbenägenheten klart lägre – mellan 60 till 67 procent. Villigheten att uttala sig om FNL-demonstranter var något högre. Strax över sjuttio procent av svenska folket angav sympatier eller antipatier för FNL-demonstranter hösten 1968 (se Figur 1).

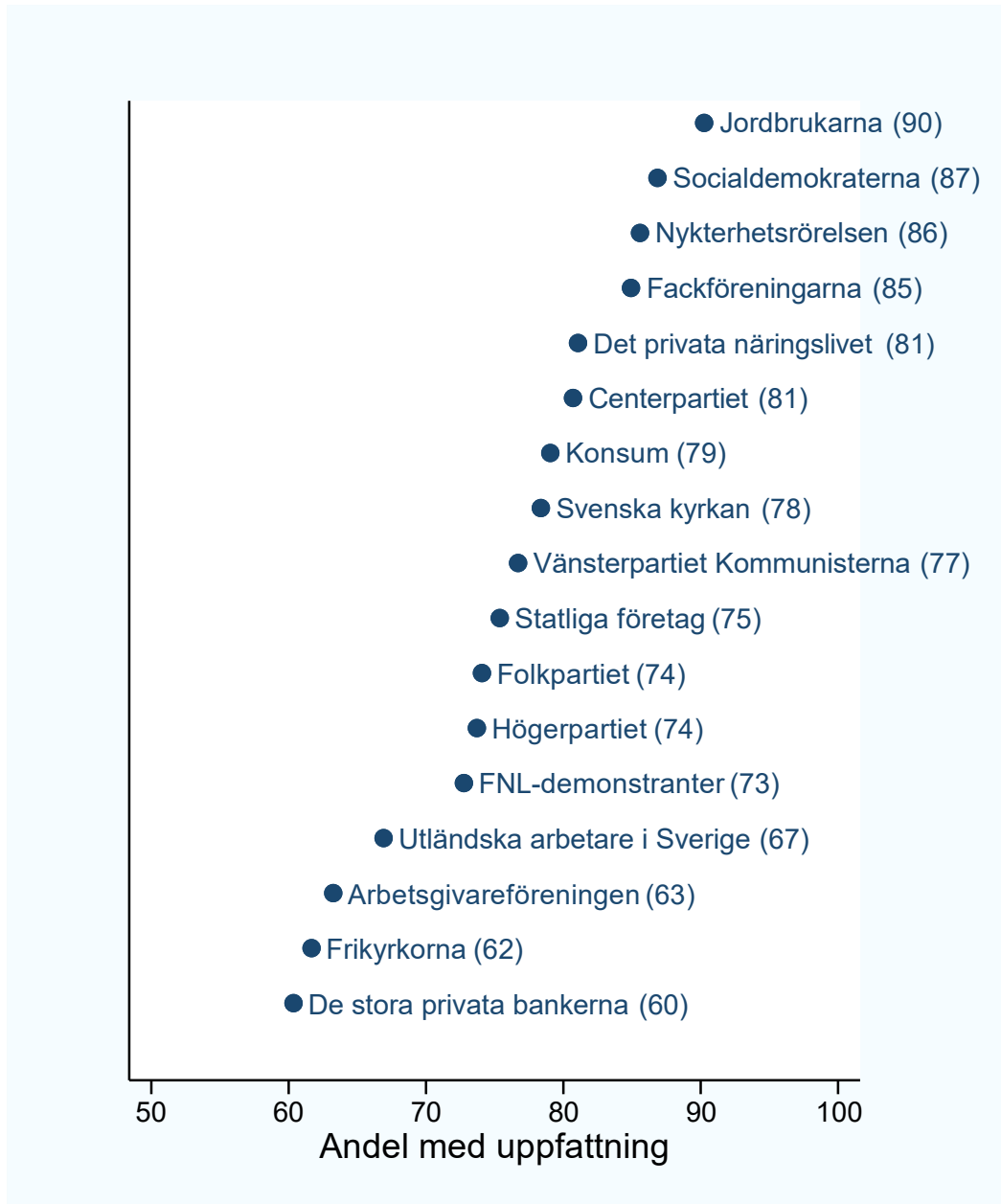
Dock de allra flesta av dess uppfattningar om FNL-demonstranter var negativa. Resultaten i Figur 2 visar att FNL-demonstranter var den organisation/grupp av de sjutton som studerades 1968 som väckte minst sympatier. Andelen som graderade FNL-demonstranter på plussidan (+1 till +50) var endast 14 procent av svenska folket. Endast Vänsterpartiet Kommunisterna (VPK) uppvisade ett liknande lågt sympatistöd 1968 (15 procent). Andelen svarande som explicit gav FNL-demonstranter ett negativt sympati-betyg var hela 59 procent (se Figur 3).

---

¹ Socialdemokraterna fick 50,1 procent av rösterna 1968. Valet påverkades av Sovjetunionens invasion av Prag i augusti 1968. Utifrån kommande kris brukar gynna sittande regering. Så ock 1968. Men för Vänsterpartiet Kommunisterna blev effekten den omvända. Partiet fick endast 3,0 procent i valet.

² Se Henrik Oscarsson och Sören Holmbergs bok *Svenska väljare* (2016). Andelen väljare som placerade sig själva till vänster på vänster-högerskalan var 43 procent år 1968. Ett rekord som förblivit ohotat sedan dess.

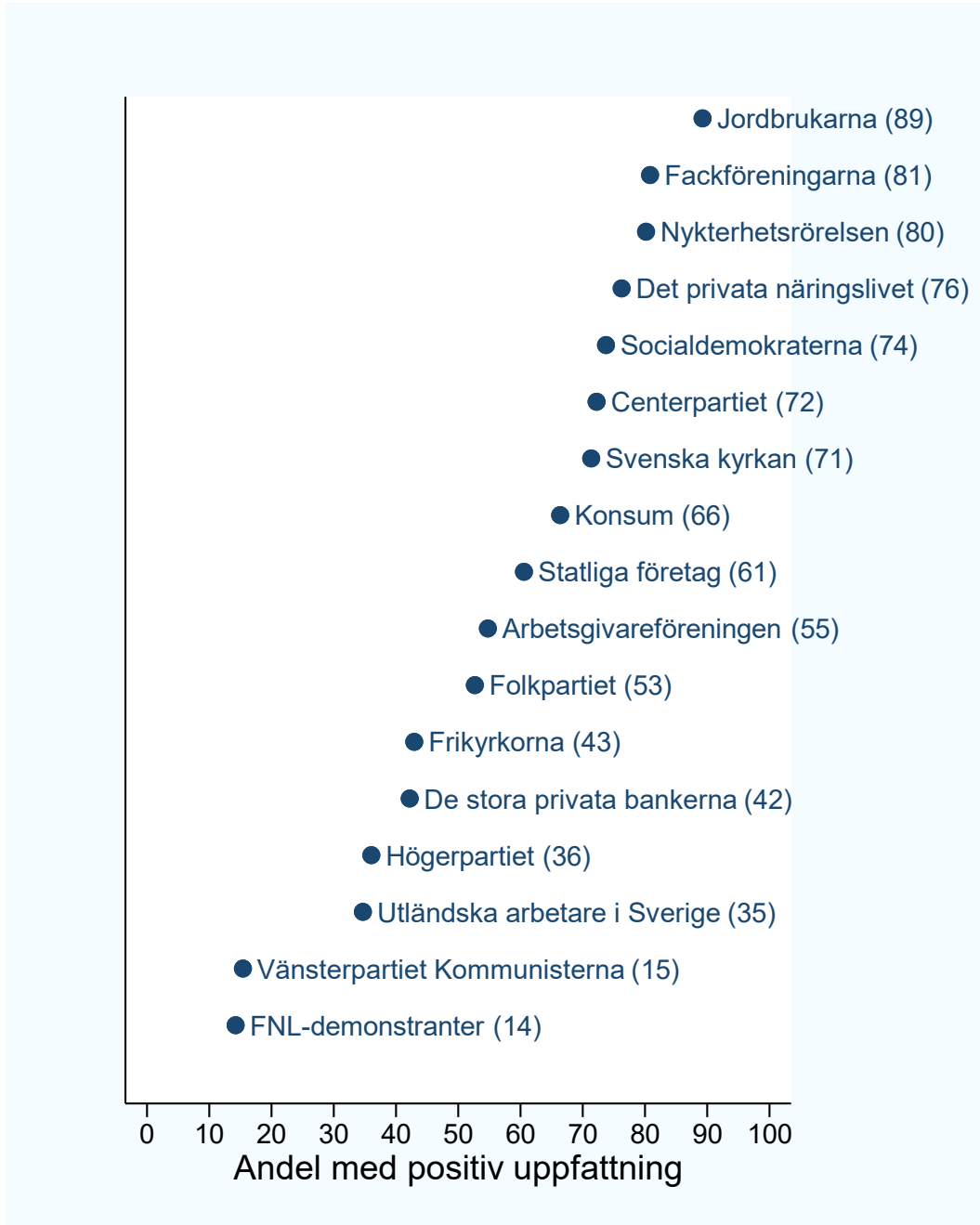
Figur 1 Andel som har en uppfattning på sympatitermometern 1968 (procent)
Proportion who has an opinion on the sympathy thermometer 1968 (per cent)

Källa: Valundersökningen 1968

Kommentar: Frågans formulering var "Det finns ju både partier och andra organisationer och grupper här i landet som, som gärna vill att deras önskemål skall bli beaktade. Vi skulle gärna vilja veta hur Ni ser på några av de här grupperna? På det här kortet finns en termometer, som vi kallar för sympatitermometern. Vi använder den såhär: Om Ni t.ex. har sympati för en grupp – eller gillar den – så placerar Ni den på någon av plusgraderna. Ni placerar den förstås högre ju mer sympati Ni har för den. Om ni däremot inte känner någon sympati för den – eller ogillar den – så placerar Ni den på någon av minusgraderna. Om Ni varken tycker bra eller illa om den, så placerar Ni den på 0-gradsstrecket. Var skulle ni vilja placera ... (KATEGORI)?" Resultaten visar andel svarande som markerat någon grad annat än 0 på termometern. "Vet ej"-svar har registrerats som ett 0-svar. Procentbasen utgörs av samtliga svarande i 1968 års valundersökning. Notera att skalan går från 50 till 100 procent.

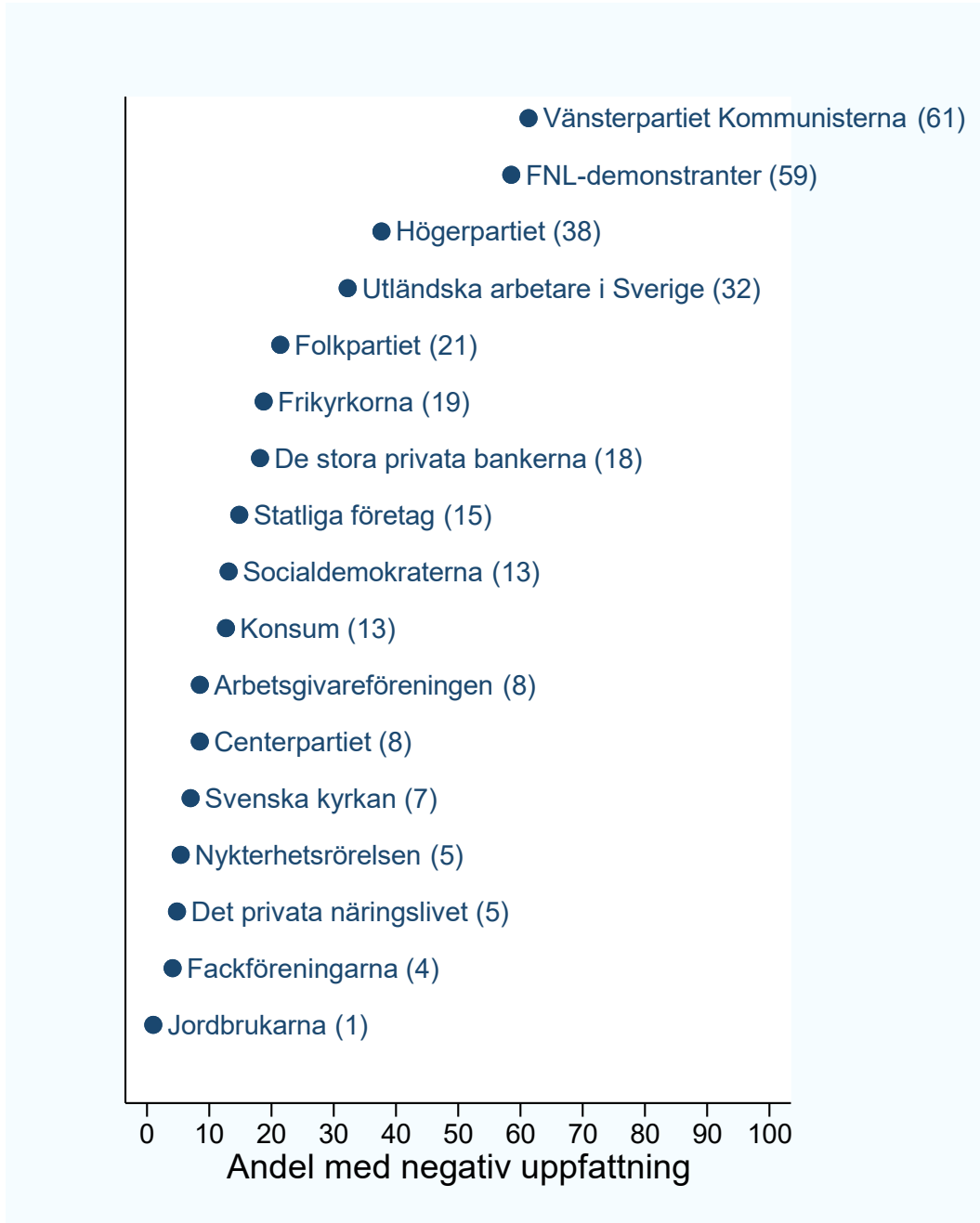
Figur 2 Andel som har en positiv uppfattning på sympatitermometern 1968 (procent)
Proportion who has a positive opinion on the sympathy thermometer 1968 (per cent)

Källa: Valundersökningen 1968

Kommentar: Frågans formulering var "Det finns ju både partier och andra organisationer och grupper här i landet som, som gärna vill att deras önskemål skall bli beaktade. Vi skulle gärna vilja veta hur Ni ser på några av de här grupperna? På det här kortet finns en termometer, som vi kallar för sympatitermometern. Vi använder den såhär: Om Ni t.ex. har sympati för en grupp – eller gillar den – så placerar Ni den på någon av plusgraderna. Ni placerar den förstås högre ju mer sympati Ni har för den. Om ni däremot inte känner någon sympati för den – eller ogillar den – så placerar Ni den på någon av minusgraderna. Om Ni varken tycker bra eller illa om den, så placerar Ni den på 0-gradsstrecket. Var skulle ni vilja placera ... (KATEGORI)?" Procentbasen utgörs av samtliga svarande i 1968 års valundersökning. Positiv uppfattning har definierats som svar mellan +1 till +50 på sympatitermometern.

Figur 3 Andel som har en negativ uppfattning på sympatitermometern 1968 (procent)
Proportion who has a negative opinion on the sympathy thermometer 1968 (per cent)

Källa: Valundersökningen 1968

Kommentar: Frågans formulering var "Det finns ju både partier och andra organisationer och grupper här i landet som, som gärna vill att deras önskemål skall bli beaktade. Vi skulle gärna vilja veta hur Ni ser på några av de här grupperna? På det här kortet finns en termometer, som vi kallar för sympatitermometern. Vi använder den såhär: Om Ni t.ex. har sympati för en grupp – eller gillar den – så placerar Ni den på någon av plusgraderna. Ni placerar den förstås högre ju mer sympati Ni har för den. Om ni däremot inte känner någon sympati för den – eller ogillar den – så placerar Ni den på någon av minusgraderna. Om Ni varken tycker bra eller illa om den, så placerar Ni den på 0-gradsstrecket. Var skulle ni vilja placera ... (KATEGORI)?" Procentbasen utgörs av samtliga svarande i 1968 års valundersökning. Negativ uppfattning har definierats som svar mellan -50 till -1 på sympatitermometern.

FNL-demonstranter med mycket begränsad uppskattning, utom bland VPK-väljare

Resultaten i tabell 1 rymmer intressant information. De visar vilket sympatistöd FNL-demonstranter hade i olika sociala och politiska grupper. När det gäller olika demografiska och socioekonomiska grupper skiljer sig stödandelarna mycket lite åt. Utfallen håller sig i de allra flesta fall mellan 10-17 procent gillar, vilket är inom en statistisk felmarginal. Två grupper uppvisar ett högre stöd – boende i Stockholm (24 procent) och högutbildade personer (20). Lägst sympatier för FNL-demonstranter registreras för jordbrukare med endast 6 procent gillar.

Klart större skillnader i uppskattning av FNL-demonstranter finner vi när det kommer till olika politiska grupperingar. Det är uppenbart att bedömningen av 1960-talets FNL-demonstranter i första hand strukturerades av ideologisk och partipolitisk hemvist, och inte av socioekonomisk eller demografisk grupptillhörighet.

Starkast sympatistöd hade FNL-demonstranter bland väljare som röstade på Vänsterpartiet Kommunisterna (58 procent) och bland personer som subjektivt identifierade sig klart vänster (cirka 30 procent). Bland S-väljare var inställningen till FNL-demonstranter mer ljummen. Andelen gillar är endast 18 procent, obetydligt över resultatet för samtliga svarande (14 procent).

Det är illustrativt att här se på vilka som ogillade FNL-demonstranter allra mest – som gav mest minusgrader. Ideologiskt var det personer längst ut till höger med hela 78 procent som graderade FNL-demonstranter negativt samt väljare som röstade på Folkpartiet (76 procent). Socioekonomiskt utmärker sig företagare som de mest kritiska till FNL-demonstranter. Sjuttio procent bland dem gav negativa sympatigrader, jämfört med 59 procent för medelsvensken.

Ett bra sätt att sammanfatta våra resultat är att se på hur svenska folket medeltalsmässigt uppskattade FNL-demonstranter och alla de övriga sexton organisationerna/grupperna. Det görs i Figur 4. I botten med negativa termometergrader hamnar mycket påtagligt Vänsterpartiet Kommunisterna och FNL-demonstranter med -19 respektive -17. Ytterligare två grupper uppvisar negativa medeltal – Högerpartiet och Utländska arbetare i Sverige. I topp återfinns vi tre grupper med sympatigrader på +25 till +29. Det gäller Jordbrukarna, Nykterhetsrörelsen och Fackföreningarna. Socialdemokraterna får högst uppskattning med +21 bland de politiska partierna.³

Tydligt svagast uppskattning hade FNL-demonstranter bland borgerliga väljare och bland personer ideologiskt till höger. Andelen Folkparti- och Högerpartiväljare som gav positiva sympatigrader till FNL-demonstranter 1968 var endast 5 respektive 3 procent. Bland personer klart till höger på vänster-högskalan var FNL-demonstranter lika lite omtyckta med endast 5 procent som gav plusgrader på Sympatitermometern.

---

³ En intressant jämförelse är hur partierna uppskattades 1968 jämfört med femtio år senare 2018. Utfallet blir följande: Medeltal termometer 1968/medeltal ogillar-gillarskala 2018: S +21/+6, C +16/+3, FP/L +7/+1, H/M -4/+3, VPK/V -19/-10. Fyra "nya" partier som inte fanns/inte mättes 1968 fick följande resultat 2018: KD -6, MP -9, FI -19, SD -23, inte särdeles populära nytillskott. Resultaten för de fem äldre partierna visar att tre av dem tappat i popularitet – S, C och L – medan flygelpartierna V och M blivit mer uppskattade, eller mindre ogillade. Det affektiva sympatiavståndet mellan mest (S) och minst (V) uppskattade parti har med andra ord minskat under de senaste femtio åren. Affektavståndet mellan S och VPK var 40 grader 1968, i valet 2018 var motsvarande avstånd mellan S och V endast 16 grader. En tydligt minskad affektiv polarisering. Största affektavståndet 1968 (40 grader mellan S och V) kan jämföras med största affektavståndet mellan två riksdagspartier 2018 (29 grader mellan S och SD). Även mätt på detta sätt har alltså den affektiva polariseringen minskat.

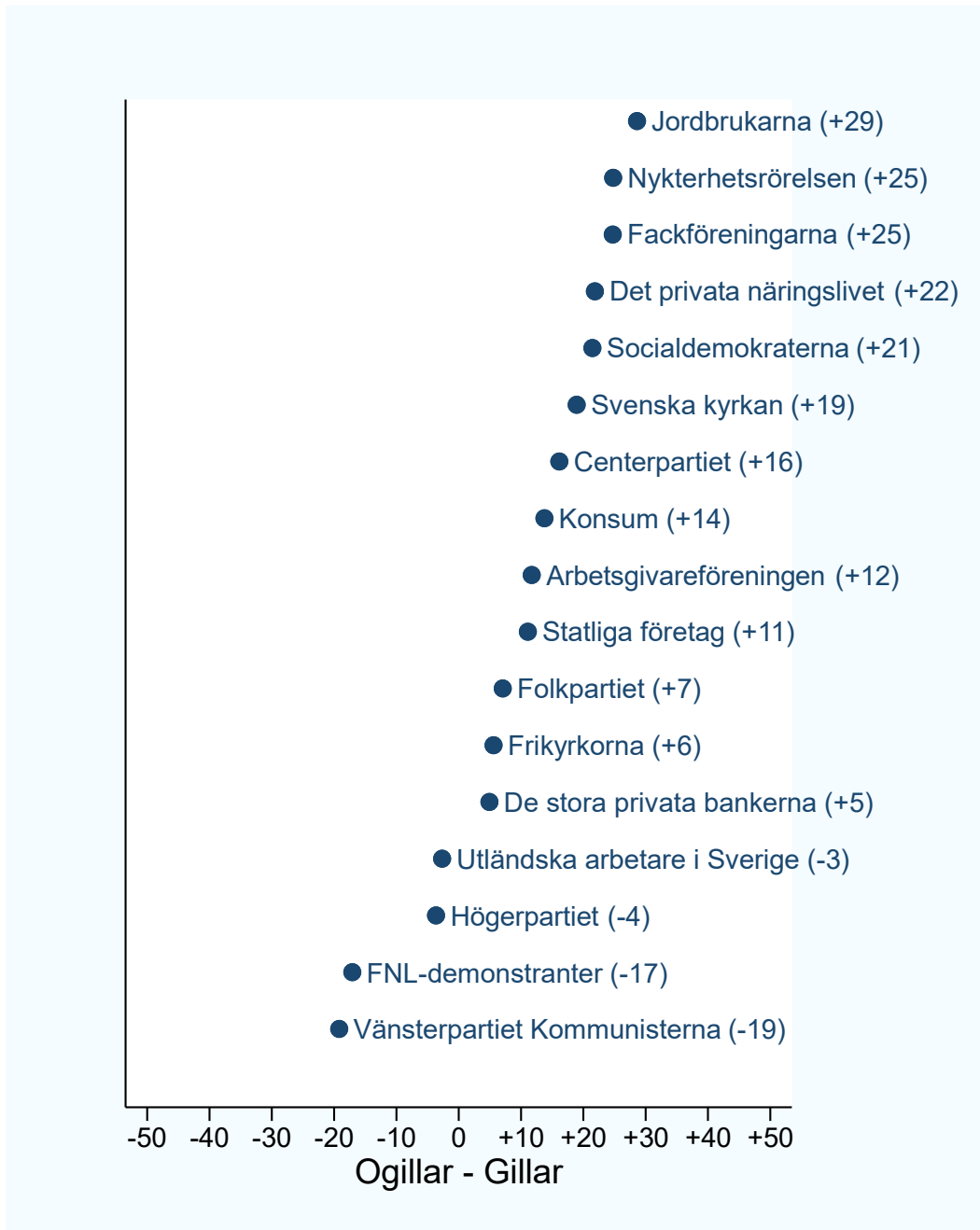
Tabell 1 Uppfattning om FNL-demonstranter i olika sociala och politiska grupper (procent)
Opinion about NFL-demonstrators in different social and political groups (per cent)

		Gillar	Neutral	Ogillar	Summa	Antal svarande
Samtliga		14	27	59	100	2698
Kön	Män	16	23	61	100	1392
	Kvinnor	13	32	55	100	1306
Ålder	18-29 år	17	21	62	100	575
	30-49 år	15	25	60	100	919
	50-64 år	14	29	57	100	726
	65-80 år	11	37	52	100	478
Utbildningsnivå	Låg	13	30	57	100	1975
	Medel	16	22	62	100	479
	Hög	20	14	66	100	244
Bostadsort	Stockholm	24	24	52	100	256
	Göteborg	16	31	53	100	127
	Malmö	16	26	58	100	80
	Övriga städer	13	26	61	100	1063
	Köpingar	10	25	65	100	226
	Landskommuner	14	30	56	100	946
Klass	Arbetarklass	16	29	55	100	1137
	Medelklass	12	22	66	100	553
Yrkesgrupp	Tjänstemän	15	23	62	100	735
	Arbetare	16	30	54	100	1329
	Jordbrukare	6	29	65	100	149
	Egen företagare	10	20	70	100	192
Partival	Vänsterpartiet Kommunisterna	58	18	24	100	38
	Socialdemokraterna	18	30	52	100	1336
	Centerpartiet	9	22	69	100	429
	Folkpartiet	5	19	76	100	329
	Högerpartiet	3	32	65	100	256
Subjektiv vänster-höger ideologi	-5 Vänster	26	38	36	100	72
	-4	34	27	39	100	127
	-3	26	29	45	100	281
	-2	20	23	57	100	276
	-1	16	24	60	100	270
	0	11	29	60	100	654
	1	8	19	73	100	218
	2	10	23	67	100	185
	3	6	23	71	100	186
	4	4	24	72	100	89
5 Höger	5	17	78	100	60	

Källa: Valundersökningen 1968

Kommentar: Frågans formulering var "Det finns ju både partier och andra organisationer och grupper här i landet som, som gärna vill att deras önskemål skall bli beaktade. Vi skulle gärna vilja veta hur Ni ser på några av de här grupperna? På det här kortet finns en termometer, som vi kallar för sympatitermometern. Vi använder den såhär: Om Ni t.ex. har sympati för en grupp – eller gillar den – så placerar Ni den på någon av plusgraderna. Ni placerar den förstås högre ju mer sympati Ni har för den. Om ni däremot inte känner någon sympati för den – eller ogillar den – så placerar Ni den på någon av minusgraderna. Om Ni varken tycker bra eller illa om den, så placerar Ni den på 0-gradsstrecket. Var skulle ni vilja placera ... (KATEGORI)?"

Figur 4 Medelvärden på sympatitermometern 1968
Statistical means on the sympathy thermometer 1968 (per cent)

Källa: Valundersökningen 1968

Kommentar: Frågans formulering var "Det finns ju både partier och andra organisationer och grupper här i landet som, som gärna vill att deras önskemål skall bli beaktade. Vi skulle gärna vilja veta hur Ni ser på några av de här grupperna? På det här kortet finns en termometer, som vi kallar för sympatitermometern. Vi använder den såhär: Om Ni t.ex. har sympati för en grupp – eller gillar den – så placerar Ni den på någon av plusgraderna. Ni placerar den förstås högre ju mer sympati Ni har för den. Om ni däremot inte känner någon sympati för den – eller ogillar den – så placerar Ni den på någon av minusgraderna. Om Ni varken tycker bra eller illa om den, så placerar Ni den på 0-gradsstrecket. Var skulle ni vilja placera ... (KATEGORI)?" Medeltalen kan variera mellan -50 till +50.

För långt ut till vänster

Resultaten talar tydligt. FNL-demonstranter 1968 bedömdes politiskt-ideologiskt av svenska folket. Och utfallet blev inte positivt. Demonstranterna möttes av klart mer antipatier än sympatier. Det var endast bland Vänsterpartiet Kommunisternas mycket få väljare 1968 som FNL-demonstranter gillades mer än ogillades. I alla andra politiska och sociala grupper var antipatierna vanligare än sympatierna, oftast mycket vanligare. FNL-demonstranter uppfattades som långt ut på vänsterkanten 1968. För långt ut. Och det var inte populärt bland det i och för sig vänsterlutande svenska folket i slutet på 1960-talet.

Valforskningsprogrammet
Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet
Box 711, SE-405 30 Göteborg

Valforskningsprogrammet finns vid Statsvetenskapliga institutionen i Göteborg. Sedan tidigt 1950-tal ägnar vi oss hängivet åt empiriska studier av opinionsbildning, val och väljarbeteende och av tillståndet och utvecklingen av den svenska representativa demokratin.

Syftet med forskningen är bland annat att förklara varför väljare röstar som de gör och varför val slutar som de gör. Vi spårar och följer trender i svensk valdemokrati och gör jämförelser med utvecklingen i andra länder.

Professor Henrik Ekengren Oscarsson leder Valforskningsprogrammet.

